

Ks. HELMUT EKERT
Gliwice

O. JUSTYN ALBRECHT (1876–1956) — KRZESZOWSKI PROPAGATOR ODNOWY LITURGICZNEJ NA ŚLĄSKU

Kard. Joseph Ratzinger, obecnie papież Benedykt XVI, w przedmowie do książki *Duch liturgii* napisał:

(...) ówczesna liturgia — liturgia roku 1918 — była pod wieloma względami podobna do fresku, który wprawdzie zachował się w nienaruszonym stanie, lecz niemal w całości był przykryty nałożonym nań później tynkiem: w mszale, według którego kapłan celebrował liturgię, w pełni obecna była jej sięgająca źródeł i określona przez tradycję postać, jakkolwiek dla wiernych skrywała się ona przede wszystkim w przestrzeni prywatnej pobożności. Do odświeżenia tego fresku przyczynił się Ruch Liturgiczny, a ostatecznie Sobór Watykański II¹.

Na piękno barw i kształtów tego fresku — liturgii wskazali prekursorzy Ruchu Liturgicznego, którzy pod wpływem słynnego hasła papieskiego posługiwania papieża Piusa X: *Instaurare omnia in Christo*, podjęli starania, aby ożywić i pogłębić świadomość liturgiczną w Kościele oraz przywrócić liturgii naczelne miejsce jako źródła autentycznego ducha chrześcijańskiego. Te zamierzenia były początkowo podejmowane w opactwach benedyktyńskich. W obszarze języka niemieckiego na uwagę zasługują: Beuron, Maria Laach, Ettal, Neresheim, Cosfeld, Trewir i Grüssau (Krzeszów).

Na Śląsku wiodącą rolę w procesie odnowy liturgicznej pełnili: ks. Stanisław Stephan, benedyktyni z Krzeszowa i katolicki „ruch młodzieżowy”. Zainicjowany przez ks. Stephana apostolat liturgiczny po jego śmierci bardzo owocnie kontynuowało i rozwijało opactwo w Krzeszowie, które stało się głównym ośrodkiem liturgicznym, promieniującym na cały Śląsk². Benedyktyni krzeszowscy, przejąwszy Wydawnictwo Liturgiczne po ks. Stephanie, prowadzili dalej działalność liturgiczną ks. Stephana, wznawiając jego prace oraz publikując wiele nowych pomocy liturgicznych³. Ta szeroka działalność liturgiczna zakonników była możliwa dzięki młodemu

¹ Tl. E. Pieciul, Poznań 2002, s. 10.

² Por. A. ROSE, *Die Benediktinerabtei Grüssau als liturgisches Zentrum in Deutschland (1919–1945)*, ASKG (1973), nr 31, s. 212–222; TENŻE, *Kloster Grüssau*, Stuttgart–Aalep 1974, s. 175–184; H.J. SOBECZKO, *Z dziejów ruchu liturgicznego na Śląsku*, WUDO 3 (1976), s. 120–122.

³ H. EKERT, *Ks. Stanisław Stephan (1867–1926) jako pionier ruchu liturgicznego na Śląsku* (Opolska Biblioteka Teologiczna 32), Opole 1999, s. 93–94; ROSE, *art. cyt.*, s. 218–219; H. VOGEL, *Die Bedeutung der Benediktinerabtei Grüssau für die Gebildeten Katholiken Schlesiens*, w: A. ROSE (red.), *Grüssauer Gedenkbuch*, Stuttgart 1949, s. 158.

opatowi Albertowi Schmittowi, który sam był otwarty na propagowanie idei Ruchu Liturgicznego i do tej działalności aktywizował również swoich współbraci. Jego żywe kontakty z opactwem Maria Laach, zwłaszcza z opatem Ildefonsem Herwegenem i wysyłanie mnichów z Krzeszowa na kursy formacyjne do tego ośrodka odnowy liturgicznej, miały niewątpliwy wpływ na prowadzony przez benedyktynów krzeszowskich apostolat liturgiczny⁴.

W krzeszowskiej wspólnotie zakonnej najbardziej zaangażowanym w działalność na rzecz upowszechniania idei ruchu liturgicznego był o. Justyn Albrecht⁵. W tym roku przypada 50-ta rocznica jego śmierci. Jest to okazja, aby pokazać jego ogromny wkład dla rozwoju życia liturgicznego i religijnego na Śląsku.

Artykuł niniejszy pragnie ukazać najpierw w sposób pobieżny życie o. Justyna, a następnie jego działalność formacyjno-liturgiczną.

1. Biogram o. Justyna Albrechta

O. Justyn Albrecht urodził się 5 listopada 1876 r. w Wehingen koło Spaichingen. Na chrzcie św. otrzymał imię Vitus⁶. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczył się zawodu sztukatora w Schrambergu, blisko Schwarzwald. Jego nieprzeciętne zdolności nie pozwoliły mu poprzestać na nauce rzemiosła. Jako czternastoletni chłopak wstąpił do szkoły oblatów prowadzonej przez opactwo benedyktyńskie Emaus w Pradze. Wyższe klasy tej szkoły ukończył u benedyktynów w Seckau koło Steiermark. W 1899 r. wstąpił do nowicjatu w opactwie Emaus, przyjmując imię zakonne męczennika — św. Justyna. Uroczyste śluby wieczyste złożył 23 kwietnia 1900 r. na ręce ówczesnego opata, o. Benedykta Sautera. Na studia filozoficzno-teologiczne został wysłany do benedyktyńskiego Kolegium św. Anzelma w Rzymie, które uwieńczył doktoratem z filozofii i teologii⁷. Niewątpliwy wpływ dla jego późniejszej działalności teologiczno-liturgicznej wywarły prywatne audiencje u papieża Piusa X, a zwłaszcza specjalne błogosławieństwo, jakie otrzymał w dniu święceń kapłańskich, 22 września 1906 r.⁸

Po powrocie ze studiów w Rzymie do macierzystego opactwa w Emaus pełnił w klasztorze funkcję ceremoniarza i bibliotekarza. Od samego początku rozwijał

⁴ ARCHIV DER ABTEI MARIA LAACH, *Abt Albert Schmitt (Korespondenz von Abt mit Abt I. Herwegen 1924–1946)*; por. B. LOB, *Albert Schmitt, Abt in Grüssau und Wimpfen, sein Kirchenpolitisches Handeln in der Weimarer Republik und in Dritten Reich*, Köln 2000, s. 63–67.

⁵ A. ROSE, *Zum dankbaren Gedenken an Abt Albert Schmitt OSB*, Grüssauer Rundbrief (1994), nr 210, s. 4.

⁶ *Totenchronik aus der Abtei Grüssau, R.R. Justinus Albrecht, † am 10 November 1956*, s. 1; *Albrecht, P. Justinus (Vitus)*, w: *Bibliographie der deutschsprachigen Benediktiner (1880–1980)*, t. II, St. Ottilien 1988, s. 720.

⁷ Por. *tamże*.

⁸ Por. J. ALBRECHT, „*Ignis Ardens*” *Pius X. und das christliche Leben*, Turin 1936, s. 42–49.

także swoje zainteresowania filozoficzno-teologiczne, prowadząc zajęcia z filozofii dla młodszych współbraci. Na zaproszenie arcybiskupa praskiego miał szereg gościnnych wykładów o tematyce filozoficzno-teologicznej dla duchownych studiujących filologię. Poza tym był członkiem, założonego przez kurię arcybiskupią w Pradze, Kolegium Naukowego, które zajmowało się wyjaśnianiem teologicznych zagadnień⁹.

W 1919 r. benedyktyni pochodzenia niemieckiego musieli opuścić Pragę i osiedlili się na Dolnym Śląsku w Krzeszowie (Grüssau). Do nich dołączył w 1923 r. również o. Justyn, któremu pozwolono jeszcze cztery lata pozostać w Pradze, ze względu na jego wybitne uzdolnienia teologiczne¹⁰.

W nowym opactwie w Krzeszowie o. Justyn przez szesnaście lat pełnił urząd przeora (1927–1943)¹¹. Obok tej funkcji prowadził owocną działalność rekolekcyjną i liturgiczną. Jego uzdolnienia kaznodziejskie sprawiły, że pełnił posługę słowa również poza granicami Śląska, głównie w krajach obszaru języka niemieckiego¹².

Po II wojnie światowej na prośbę opata Raphaela Molitora z Beuron przyjął funkcję ojca duchownego u sióstr benedyktynek z St. Erentraud, które wtedy znalazły schronienie na zamku Zeil, a po 1946 r. przeniósł się do swojego klasztoru w Kellenried. Złoty jubileusz kapłaństwa obchodził 8 sierpnia 1956 r. wśród swoich współbraci w Wimpfen, którzy się tam osiedlili po przesiedleniu w 1946 r. Ta podniosła uroczystość była takim duchowym podziękowaniem całej krzeszowskiej wspólnoty zakonnej za jego owocne życie kapłańskie i zakonne, które zostało całkowicie poświęcone Eucharystii i liturgii. Zmarł w 80 roku życia, 10 listopada 1956 r. w Kellenried. Pochowano go w Wimpfen, wśród współbraci, z którymi współpracował w Emaus i Krzeszowie¹³.

2. Działalność formacyjno-liturgiczna o. Justyna

O. Justyn, zachwycony podczas pobytu w Rzymie liturgią papieską i przejęty przesłaniem Piusa X o *actuosa participatio* wiernych w liturgii Kościoła, zawartym w dokumentach o Eucharystii¹⁴, od samego początku opierał swoją działalność kapłańsko-duszpasterską na liturgii. Na uwagę zasługuje to, iż w swoim oddziaływaniu nie nastawiał się na odnowę zewnętrznych form liturgii, ale zależało mu głównie na wewnętrznej odnowie opartej na pogłębionej świadomości i pełniejszym spotkaniu z Bogiem w celebrowanej liturgii Kościoła. Wykorzystując swoje zdolności filozofi-

⁹ *Totenchronik*, s. 2.

¹⁰ *Tamże*, s. 3.

¹¹ ROSE, *Kloster Grüssau*, s. 231.

¹² Por. *Chronik der Abtei Grüssau, 1924–1942*.

¹³ *Totenchronik*, s. 4; *Chronik der Abtei Grüssau 1956*, s. 1.

¹⁴ PIUS X, *Motu proprio o wczesnej Komunii św. Tra le sollecitudini* (22.11.1903), ASS 36 (1903–4), s. 329–339.

czno-teologiczne oraz znajomość języków, rozwijał działalność formacyjną kapłanów i szerokich rzesz wiernych poprzez pracę piśmienniczą, liczne wykłady i działalność rekolekcyjno-liturgiczną.

Już w czasie pobytu w opactwie praskim Emaus wydał dwie książeczki formacyjne, w których pogłębia pobożność eucharystyczną i maryjną¹⁵

Pierwsza z nich, *Gott mit uns*, dotycząca kultu Eucharystii, posiada charakter studium teologiczno-ascetycznego. Praca ta powstała w związku z przygotowaniem wiernych do Kongresu Eucharystycznego we Wiedniu w 1912 r. Autor opracowania pragnął w sposób bardzo przystępny przybliżyć czytelnikom naukę o Eucharystii, przygotować glebę pod kongres i przedłużyć jego owoce w życiu liturgicznym wiernych. Wiele uwagi poświęcił rzeczywistej, prawdziwej, obecności Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, częstej Komunii św. sakramentalnej i ofiarniczemu charakterowi Eucharystii.

W drugiej książeczce, *Die Gottesmutter*, o. Justyn zawarł naukę Kościoła o Matce Bożej z zastosowaniem jej w życiu chrześcijańskim. Opracowanie przeznaczone zarówno dla kapłanów, jak i świeckich, obok treści teologicznych, posiada wiele cennego materiału do kazań maryjnych, a zarazem może służyć jako lektura duchowa do codziennych rozważań. Autor, przestrzegając przed fałszywą, uczuciową pobożnością maryjną, wskazuje, iż Maryja jako Matka Jezusa Chrystusa jest również pierwszą chrześcijanką i wiernym wizerunkiem Chrystusa. W Niej mamy przykład do naśladowania Chrystusa.

Działalność formacyjno-liturgiczną o. Justyn rozwinął na szeroką skalę dopiero w opactwie krzeszowskim. Liczne wyjazdy do parafii ówczesnej diecezji wrocławskiej, jak i poza jej granice, są świadectwem jego aktywnego zaangażowania w propagowanie idei Ruchu Liturgicznego. Jednak najwięcej uwagi poświęcił formacji liturgicznej kapłanów poprzez organizowanie licznych wykładów, rekolekcji i kursów liturgicznych. Był przekonany, że idee Ruchu Liturgicznego osiągną swój cel, gdy duchowieństwo głębiej wniknie w misterium celebrowanej liturgii.

Ten sposób działalności formacyjno-liturgicznej był zbieżny z apostolatem liturgicznym prowadzonym już na Śląsku przez ks. St. Stephana¹⁶. To podobieństwo zapatrywań i intensywne pielęgnowanie wzajemnych kontaktów stały się powodem wygłoszenia przez o. Justyna wykładu na temat konieczności czynnego udziału wiernych w liturgii na zorganizowanym przez ks. Stephana we Wrocławiu zebraniu dla kapłanów, przyjaciół liturgii¹⁷. Ten wykład został również opublikowany na łamach czasopisma wydawanego przez ojców benedyktynów¹⁸. Autor opracowania w związku sposób wskazał na istotę liturgii, która jest szczytem wszystkiego, co Kościół

¹⁵ *Gott mit uns*, Freiburg im Br. 1912; *Die Gottesmutter*, Freiburg im Br. 1913.

¹⁶ Zob. EKERT, dz. cyt.

¹⁷ *Chronik der Abtei Grüssau 1926, 1927*, s. 3; por. ROSE, *Die Benediktinerabtei Grüssau*, s. 218.

¹⁸ J. ALBRECHT, *Die Notwendigkeit der Einführung in die Liturgie*, BM 9 (1927), nr 3–4, s. 119–129.

posiada, i która powinna być zasadniczą treścią życia chrześcijańskiego. Następnie poświęcił wiele uwagi konieczności formacji liturgicznej wiernych dla zbawiennego korzystania z owoców celebrowanej liturgii.

Dla ukazania związku zachodzącego pomiędzy dogmatem, liturgią i życiem chrześcijańskim o. Justyn prowadził wykłady formacyjne dla duchownych pt. *Dogma, Liturgie und Leben*¹⁹ W archiwum krzeszowskim zachowało się pod tym tytułem parę wykładów pisanych ręcznie przez autora w języku niemieckim. Na podstawie pewnych zapisów w języku czeskim można stwierdzić, że służyły one również formacji benedyktynów i kapłanów w opactwie Emaus²⁰. W tych wykładach o. Justyn pokazał w sposób praktyczny, jak w liturgii światło dogmatu przemienia się w światło życia. Domagał się, aby liturgia stanowiła centrum całego kapłańskiego życia, jego modlitwy, pracy duszpasterskiej, studium. Kapłan żyjący duchem liturgii będzie wprowadzał wiernych w całe bogactwo wiary zawarte w misterium liturgii, które będzie owocować autentycznym życiem chrześcijańskim²¹.

Jego zaangażowanie w działalność formacyjną kapłanów poprzez rekolekcje i dni skupienia zaowocowało wydaniem opracowania w formie manuskryptu *Priesterleben und Priesterwerken aus dem Opfer der heiligen Messe*²². Celem książeczki była duchowa pomoc dla kapłanów i wiernych w formowaniu chrześcijańskiej postawy wy wpływającej ze świadomego, czynnego i pobożnego uczestnictwa w Eucharystii. Autor opracowania podał także kapłanom szereg pastoralno-liturgicznych wskazań służących pomocą w ich duszpasterskim oddziaływaniu w parafii. Równocześnie myślał o wydaniu w dowolnej kolejności praktycznych wskazań i porad do rozmyślenia i przepowiadania, wynikających z zastosowania formularzy mszalnych na niedzielę i święta roku liturgicznego. Te opracowania liturgiczne ukazywały się na łamach czasopisma diecezjalnego „Bistumblatt Erzdiözese Breslau” pod tytułem *Leben mit Kirche*²³.

Podjmując refleksję nad duszpasterstwem liturgicznym, czyli stosowania liturgii na co dzień, napisał artykuł *Seelsorge durch Gottesdienst*²⁴, w którym ukazał Eucharystię i pozostałe sakramenty jako cel całego duszpasterstwa parafialnego. Obok teoretycznych rozważań nad oficjalną służbą Bożą, podał szereg praktycznych wskazań dla duszpasterzy, które powinny przyczynić się do uformowania dojrzałej postawy chrześcijańskiej wiernych.

¹⁹ *Chronik der Abtei Grüssau, 1927–1928*, s. 4.

²⁰ J. ALBRECHT, *Dogma, Liturgie und Leben* (w Archiwum Klasztoru Sióstr Benedyktynek w Krzeszowie [dalej: AKK]).

²¹ *Tamże*.

²² *Priesterleben und Priesterwerken aus dem Opfer der heiligen Messe. Gedanken für Priesterexerzitien und Recollectionen in Form Skizzen*, Grüssau 1932.

²³ *Leben mit Kirche*, „Bistumblatt Erzdiözese Breslau” (1938), nr 10, 11, 12, 15, 16, 17, 23, 49, 50, 52.

²⁴ *Seelsorge durch Gottesdienst*, „Ostdeutsches Pastoralblatt” 7–8 (1938), s. 113–118.

Z myślą o kapłanach i świeckich o. Justyn wydał w formie manuskryptu opracowanie *Liturgie im Frömmigkeitsleben der Gegenwart*²⁵, którego celem było pokazanie znaczenia liturgii dla życia chrześcijańskiego. Praca posiada charakter liturgiczno-formacyjny, w której autor pragnął pomóc w zrozumieniu liturgii, w jej wewnętrznym i zewnętrznym urzeczywistnieniu. Omawia m.in. takie zagadnienia, jak: pojęcie liturgii, liturgia a życie chrześcijańskie, liturgia a asceza, teocentryzm chrześcijańskiego życia przez liturgię, Kościół jako mistyczne Ciało Chrystusa, sakramenty i wiara, małżeństwo – rodzina – parafia, misje, liturgiczne przepowiadanie, ukształtowanie Eucharystii, liturgia i inne środki uświęcenia, spowiedź dewocyjna a liturgia, obiektywna i subiektywna pobożność, wychowanie do liturgii. Te wyszczególnione tematy rozważań pokazują liturgię, która jest źródłem i szczytem posłannictwa Kościoła. Jest *instauratio* i *recapitulatio omnium in Christo*. W niej osiąga Kościół cel prowadzonej działalności duszpasterskiej.

Z jego inicjatywy, w trosce o ujednoczenie apostołatu liturgicznego opactwa krzeszowskiego, opracowano w formie szkicowej pięć wykładów liturgicznych, które służyły pomocą benedyktynom w prowadzeniu tygodni liturgicznych, kursów i konferencji liturgicznych²⁶. W opracowaniu tym omawiano następujące zagadnienia: pojęcie liturgii, Ruchu Liturgicznego, stosunek wspólnoty Kościoła do liturgii i Ruchu Liturgicznego, duchowe korzyści płynące z pielęgnowania życia liturgicznego w osobowości duszpasterza i we wspólnocie parafialnej, przedsięwzięcia prowadzące do zrozumienia i wewnętrznego uczestnictwa wiernych w liturgii, przykłady wykorzystania katechezy i kazań liturgicznych w kształtowaniu życia liturgicznego w parafii, wychowanie do umiłowania liturgii.

Dla lepszego rozumienia i pełnego uczestnictwa w Eucharystii wydawał na łamach czasopisma „Pax” w języku czeskim objaśnienia liturgiczne do poszczególnych części Mszy św.²⁷ Zawarte w nich duszpasterskie wskazania i uwagi pokazują, jak autor głęboko wnikał w celebrację liturgii Mszy św.

Działalność formacyjna o. Justyna obejmowała również szeroko pojęte duszpasterstwo sakramentalne. W zakres tej działalności wchodziła troska o właściwe przygotowanie do sakramentu chrztu. Z myślą o właściwym potraktowaniu tego sakramentu w duszpasterstwie parafialnym wydał książeczkę *Taufbesinnung*²⁸. O jej wielkim zapotrzebowaniu świadczą cztery wydania — od 1936 do 1940 r. Opracowanie, obok przetłumaczonej na język niemiecki liturgii sakramentu chrztu dzieci, zawiera na początku w słowie wstępnym szereg wskazań pastoralnych dla kapłanów. Mają one na celu pogłębienie łaski chrztu św. w świadomości wiernych. O ogromną rolę przypisuje o. Justyn głoszeniu kazań pogłębiających rozumienie chrztu, wyliczając szereg

²⁵ *Liturgie im Frömmigkeitsleben der Gegenwart*, Grüssau 1942.

²⁶ *Chronik der Abtei Grüssau, 1929*, s. 5.

²⁷ *Mše svatá*, PAX 8 (1933).

²⁸ *Taufbesinnung, Wiedergeboren aus Wasser und heiligem Geist*, Grüssau 1936.

okazji w duszpasterstwie liturgicznym parafii²⁹ Godne podkreślenia jest również to, iż o. Justyn zamiłowanie do liturgii i chorału gregoriańskiego krzewił wśród alumnów wrocławskiego fakultetu teologicznego. Był często zapraszany do Wrocławia na rekolekcje i dni skupienia³⁰. Te kontakty owocowały potem w przyjazdach kleryków do Krzeszowa w okresie ferii i wakacji. Uczestnictwo w celebracji liturgii Mszy św., nieszpórach i wykładach pogłębiało ich formację liturgiczną i miało wpływ na późniejszą pracę w duszpasterstwie parafialnym³¹. Większość kapłanów w swoich wspomnieniach o o. Justynie napisała, że jego wykłady w latach studenckich były doskonałym drogowskazem w drodze do kapłaństwa³².

Zachowały się również szkice rozważań o charakterze filozoficzno-teologicznym, które były owocem letnich spotkań o. Justyna z młodzieżą akademicką. Początkowo tematyka tych spotkań dotyczyła refleksji filozoficzno-teologicznej prawd dogmatycznych w ujęciu św. Tomasza z Akwinu i teologów: Diekampa i Schella³³. Późniejsze spotkania dotyczyły także tematyki teologiczno-liturgicznej. O. Justyn omawiał m.in. takie zagadnienia, jak: istota i sens chrześcijańskiej modlitwy, przykazania Boże i wyznanie wiary w świetle chrztu św., mszał jako księga życia ochrzczonych³⁴.

Obok tych publikacji o charakterze liturgiczno-formacyjnym o. Justyn przeprowadził w klasztorze, po parafiach diecezji wrocławskiej i poza granicami Śląska szereg rekolekcji, kursów, konferencji i tygodni liturgicznych dla świeckich³⁵. Po dzień dzisiejszy zachowało się szereg rękopiśmiennych rozważań rekolekcyjnych. Nie było rekolekcji bez tematu o charakterze liturgicznym³⁶. Ten rodzaj apostołstwa wywierał wpływ na życie duchowe i pobożność liturgiczną kapłanów, alumnów, osób konsekrowanych i wiernych.

3. Zakończenie

Przedstawiona w zarysie liturgiczna aktywność o. Justyna pokazuje jego gorliwość apostołską na polu krzewienia idei Ruchu Liturgicznego. Jako jeden z najbardziej zaangażowanych krzeszowskich kontynuatorów apostołatu liturgicznego ks. S. Stephana na Śląsku podjął wysiłek, aby całe wychowanie chrześcijańskie oprzeć na li-

²⁹ *Tamże*, s. 1–3.

³⁰ *Chronik der Abtei Grüssau*, 1929, s. 5.

³¹ *Tamże*, 1924, s. 3; 1925, s. 8.

³² *Totenchronik*, s. 4.

³³ *Skizzen zum religiös-philosophischen Kurs in Grüssau*, nr 1–10.

³⁴ *Chronik der Abtei Grüssau*, 1936–1939; VOGEL, *art. cyt.*, s. 154–163; B. GÖRLICH, *Die Abtei Grüssau als Mittelpunkt kirchlichen Lebens im Dekanat Landeshut*, w: ROSE (red.), *dz. cyt.*, s. 140.

³⁵ *Zob. Chronik der Abtei Grüssau*, 1924–1940; M. BALLESTREM, *Der katholische Adel Schlesiens und die schlesischen Benediktiner*, w: ROSE (red.), *dz. cyt.*, s. 154; VOGEL, *art. cyt.*, s. 162.

³⁶ AKK, *Rękopiśmienne nauki rekolekcyjne o. Justyna*.

turgii. Mając poparcie w swoim opacie, o. Albercie, pozytywnie nastawionego do Ruchu Liturgicznego, pociągał do działań formacyjnych i liturgicznego wychowania innych współbraci. Owocność odnowy liturgicznej widział w zrozumieniu ducha liturgii przez samych duszpasterzy, do których kierował wiele swoich opracowań. W oddziaływaniu formacyjnym o. Justyna wszystko zmierzało do związania życia chrześcijańskiego wiernych z całym bogactwem duchowym celebrowanej liturgii parafialnej. Dlatego apostołat liturgiczny, który prowadził, w odróżnieniu od innych ośrodków benedyktyńskich był ukierunkowany przede wszystkim na liturgię parafialną. Choć o. Justyn nigdy nie był proboszczem, to jednak był głęboko przekonany, że odnowa liturgiczna osiągnie swój cel, gdy wspólnota parafialna będzie formowana przez liturgię, do liturgii i w liturgii. Swoją koncepcją oparcia całego duszpasterstwa na liturgii wpisuje się pozytywnie w dzieje Ruchu Liturgicznego na Śląsku i apostołską działalność liturgiczną opactwa krzeszowskiego.

Z pewnością jest to postać, której ogromne zaangażowanie się w proces odnowy liturgicznej domaga się monograficznego opracowania. W bibliografii benedyktynów obszaru niemieckiego został nazwany po śmierci przez swoich współbraci liturgistą i propagatorem apostołatu liturgicznego³⁷.

³⁷ *Bibliographie*, s. 720.